גולבא שיפון דישרא שיבולת שועל שבולי תעלא הני אין אורז ודוחן לא מנא הני מילי אמר ריש לקיש אתיא לחם לחם ממצה כתיב הכא [1]והיה באכלכם מלחם הארץ וכתיב התם [2]לחם עוני והתם גופה מנלן אמר ריש לקיש וכן תנא דבי ר' ישמעאל וכן תנא דבי ר' אליעזר בן יעקב אמר קרא [2]לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עוני דברים הבאים לידי חימוץ אדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח יצאו אלו שאין באין לידי חימוץ אלא לידי סירחון: ומצטרפין זה עם זה: תנא התבואה והקמחים והבציקות מצטרפין זה עם זה למאי הלכתא אמר רב כהנא לענין חדש רב יוסף אמר לענין חמץ בפסח ר"פ אמר לענין מעשר שני דאי אכיל ליה חוץ לחומה לקי רבא אמר לענין טומאת אוכלין והא קמ"ל דתבואה וקמחין דומיא דבצקות מה התם אוכלא בעיניה אף הכא נמי אוכלא בעיניה והתניא חטה בין קלופה בין שאינה קלופה מצטרפת שעורה קלופה מצטרפת שאינה קלופה אין מצטרפת איני והא תנא דבי רבי ישמעאל [3]על כל זרע זרוע אשר יזרע כדרך שבני אדם מוציאין לזריעה חטה בקליפתה ושעורה בקליפתה ועדשים בקליפתן לא קשיא הא בלחות הא ביבשות: ואסורין בחדש מלפני (א) הפסח: מנא הני מילי אמר ריש לקיש אתיא לחם לחם ממצה: ולקצור לפני (ב) העומר: מנא הני מילי אמר רבי יוחנן אתיא ראשית ראשית מחלה מאי קודם לעומר ר' יונה אמר קודם קצירת העומר רבי יוסי בר זבדא אמר קודם הבאת העומר תנן אסורין בחדש לפני (ג) פסח ולקצור לפני העומר בשלמא למאן דאמר קודם הבאת העומר היינו דלא קא עריב להו ותני להו אלא למ"ד קודם קצירת העומר ליערבינהו וליתנינהו אסורין בחדש ולקצור לפני הפסח אלא אי איתמר אסיפא איתמר אם השרישו קודם לעומר מתירן מאי קודם לעומר רבי יונה אמר קודם הבאת העומר רבי יוסי בר זבדא אומר קודם קצירת העומר אמר ליה רבי אלעזר

לרבי

גולבא. אשפילט"א: **דישרא.** סיגל"א: **שיבולי שעלא.** אוינ"א: **הני אין.** הני חמשת מינין מצטרפין וחייבין (ד) בחלה: **אורז ודוחן לא.** יצא כהן ידי חובתו משום מצה: **הבצוקה.** חיטים ממש קודם טחינה [ט]: **לענין חמץ.** מצטרפין לכזית דחיטין נמי מחמצין אם שראן במים: **מה התם.** בצק אוכלא בעיניה לאפוקי קליפת שעורים וסובין שנקמחין דלאו אוכלים נינהו ולא מצטרפי לכביצה: **והתניא.** (ה) בניחותא: קליפת חטים דקה ורכה היא וראויה לאכול לפיכך מצטרפת: **שעורה שאינה קלופה אינה מצטרפת.** עם שאר אוכלין לכביצה ואפי' אוכל שבתוכה משום דקליפה מפסקת ולא נוגעים אוכלין אהדדי להיות חיבור: **והתנא דבי רבי ישמעאל אשר יזרע.** משמע כדרך שבני אדם מוציאין לזריעה שאין מקפידין אם קליפתן סובבתן כך הם מצטרפין לטומאה דשומר האוכל מצטרף עמו ומהאי קרא נפקא לן בהעור והרוטב (חולין קיח:): **לחות.** מצטרפות דשומר הוא: **יבישות.** לא הוי שומר דמיפרכי ונפלי. [י] ע"א לחות חזיא קליפתן לאכול דעדיין רכות הן וזה שמעתי וללשון שמעתי קשיא לי הא דקיימא לן (שם.) שומרין מצטרפין לטומאת אוכלין: **לחם לחם.** לחם קלי וכרמל (ויקרא כג) מה מצה חמשת מינין ולא אורז ודוחן אף חדש נמי חמשת מינין ותו לא [יא]: **מאי קודם לעומר.** דקתני מתניתין ואסורין בחדש לפני העומר: **קודם קצירת העומר.** אבל לאחר קצירת העומר שרי לאכול חדש בהאיר המזרח: **קודם הבאת העומר.** אסור לאכול חדש דעומר מתיר בזמן שהמקדש קיים ולא האיר המזרח: (ו) **ולקצור לפני הפסח.** אבל לאחר יום טוב ראשון שרי [יב] דקצירת העומר במוצאי י"ט מתרת לקצור שאר קצירות: **בשלמא למ"ד.** [יג] אסורה באכילה עד הבאה היינו דלא עריב אכילה וקצירה כי הדדי משום דקצירה שריא ממוצאי י"ט ואכילה לא שריא עד הקרבת העומר: **אלא לר' יונה ליערבינהו וליתנינהו.** תרוייהו לפני הפסח דמשמע (ז) [יד] לאחר הפסח שרי מיד דקצירת העומר שריא (ח) לאכילה והמתנה [טו] מקצירה ועד האיר המזרח לא חשיב משום דזימנין דנקצר סמוך לעלות השחר. ולי נראה דה"ג ליערבינהו וליתנינהו אסור בחדש ולקצור לפני העומר הואיל ותרוייהו אקודם קצירה קיימי. וללשון שבספרים קשיא לי דאי הוי תני לפני הפסח הוה משמע דביום הפסח שרי ואף על גב דקודם קצירת העומר הוא דבשלמא כי תני לה גבי קצירה ניחא דביום הפסח יום טוב הוא ופשיטא דאסור לקצור אבל גבי אכילה לא מתני ליה:

לרבי

[מז] אלא לענין חלה מיתניא ולהכי מייתי לה אמתניתין דמיתניא לגבי חלה דתנן החיטין והשעורין והכוסמין ושיבולת שועל ושיפון הרי אלו חייבין בחלה ומצטרפין זה עם זה והך ברייתא לא פליגא אמתניתין דמצטרפין דמתניתין לאו אכולהו קאמר שיצטרפו זה עם זה אלא כדמפרשא ברייתא וכן פי' בקונטרס ומיהו על חנם דחק דמתני' היא כמו כן [יז] (ה) משני בריש חלה ופריך בגמרא בירושלמי תמן תנינן איזהו מין במינו החיטין אינן מצטרפים עם הכל אלא עם הכוסמין השעורין מצטרפות עם הכל חוץ מן החיטין [יח] רבי יוסי אומר לה סתם ר' יונה בשם רבי יוחנן תמן בנשוך וכאן בבלול פירוש כשהמינין בלולין [יט] יפה ועושין מהן עיסה אחת כולן מצטרפין וכשעושה עיסה מכל מין בפני עצמו [כ] (ט) אחרי כן נושכין זה בזה מצטרפין בכי האי גונא דקתני והיא דמייתי בירושלמי היא משנה בפ' בתרא דחלה והא דקתני התם השעורים מצטרפין עם הכל [כא] משמע דמצטרפין עם הכוסמין והכא קתני כוסמין מין חיטין משמע אבל מין שעורין לא לא קשיא מידי דהכי קאמר כוסמין אף מין חיטין [כב] שיבולת שועל ושיפון מין שעורין דוקא וא"ת והנך מינין שהן כלאים זה בזה כדתנן בריש כלאים הילך הן מצטרפין הא תנן בפ' שני דתרומות כל שהוא כלאים בחבירו לא יתרום מזה על זה וי"ל דגבי חלה תלוי הטעם בעיסה לפי שעיסותיהן דומות זו לזו כדאיתא בירושלמי בפ' בתרא דחלה ועוד יש לפרש דכשיש בכל אחד בפני עצמו כדי חיוב חלה אין תורמין מזה על זה ממין על שאינו מינו והכי מוכח בתוספתא דחלה דקתני קב חיטין וקב שעורין וקב כוסמין הרי אלו [כג] אין מצטרפין כשהוא תורם [י] מכל אחד ואחד שאין תורמין ממין על שאינו מינו חצי קב חיטין חצי קב שעורין וחצי קב [כד] כוסמין נוטל מן הכוסמין ונראה שזהו הטעם דחמשת רבעים קמח ועוד חייבין בחלה ומיירי כגון שהשלש מינין נושכין כולן זה בזה שכל אחד נושך בשני המינים ומשום הכי ברישא תורם מכל מין ומין כיון שהשנים אחרים מחייבין בלא השלישי אבל [כה] בגרף נוטל מן הכוסמין שעיסתו דומה לשניהם: **כדרך** שבני אדם מוציאים לזריעה חיטה בקליפה'. והא דאמר בסוף כתובות (דף קיא:) ומה חטה שנקברת ערומה מוליאה כמה לבושין אומר ר"ת דהכי קאמר אפי' היתה נקברת ערומה יוצאה בכמה לבושים: **אתיא** לחם לחם ממצה. פי' בקונטרס מה מצה חמשת מינין ולא אורז ודוחן וקשה דהוה ליה למידק כדדייק לעיל הני אין אורז ודוחן לא אלא נראה דאיצטריך לרבות חמשת מינין דלא תימא דוקא שעורין דמייתי עומר מיניה: **מאי** קודם לעומר. דקתני מתניתין אסורין בחדש [כו] קודם קצירת העומר אבל לאחר קצירה שרי לאכול חדש בהאיר מזרח כך פי' בקונטרס וזהו דוחק דכיון דבהאיר המזרח תליא מילתא למה לי למינקט קודם קצירה ועוד בתר הכי דקאמר בשלמא למ"ד קודם הבאת עומר היינו דלא עריב ותני להו דלא עריב אכילה וקצירה בהדדי משום דקצירה שריא ממוצאי יו"ט ואכילה לא מישתריא עד הקרבת העומר אלא למאן דאמר קודם קצירת עומר ליערבינהו וליתנינהו אסורים בחדש ולקצור לפני העומר והשתא לדידיה נמי אין זמנם שוה דלאחר קצירת העומר שריא קצירה לאלתר ואכילה מיתסרא עד האיר המזרח ודחק בקונטרס לפרש דמקצירה עד האיר המזרח לא חשיב דזימנין דנקצר סמוך לעלות השחר ועוד קשה אי הוה תני אסור בחדש ולקצור לפני הפסח הוה משמע דביום פסח שרי דבשלמא כי תני לה גבי קצירה ניחא דביום הפסח יו"ט הוא ופשיטא דאסור לקצור אבל גבי אכילה לא מיתני ליה [כז] ונראה דגרס מאי קודם לפסח וקאי אהא דתנן ואסור לקצור קודם לפסח ר' יונה אמר קודם קצירת העומר והא דקתני קודם לפסח משום דבי"ט ליכא קצירה ומיד בליל ט"ז קוצרין העומר להכי קתני קודם לפסח רבי יוסי בר זבדא אומר קודם הבאת העומר ופריך תנן (ט) [אסורים בחדש מלפני העומר כו' בשלמא למ"ד קודם קצירת העומר היינו דלא קא עריב ותני להו אלא למ"ד קודם הבאת העומר ליערבינהו וליתנינהו] אסור בחדש ולקצור לפני העומר:

קוצרין

עין משפט נר מצוה

סו א מיי' פ"ד מהל' טומאת אוכלין הלכה ג:
ב [מיי' פ"ה שם הלכה יב]:
סז ג מיי' שם הלכה ד:
סח ד מיי' פ"ז מהל' תמידין ומוספין הלכה יג:

תורה אור השלם

1. וְהָיָה בַּאֲכָלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ תָּרִימוּ תְרוּמָה לַיְיָ: במדבר טו יט
2. לֹא תֹאכַל עָלָיו חָמֵץ שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל עָלָיו מַצּוֹת לֶחֶם עֹנִי כִּי בְחִפָּזוֹן יָצָאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ: דברים טז ג
3. וְכִי יִפֹּל מִנִּבְלָתָם עַל כָּל זֶרַע זֵרוּעַ אֲשֶׁר יִזָּרֵעַ טָהוֹר הוּא: ויקרא יא לז

שיטה מקובצת

א] העומר תיבת הפסח נמחק: ב] לפני הפסח תיבת העומר נמחק מנא הני מילי אמר ר' יוחנן פרש"י דהני אין אורז ודוחן לא ולא נהירא דא"כ הו"ל לתלמודא לפרושי הני אין אורז ודוחן לא כדמפרש לעיל לכך נראה לפרש מנא הני מילי דכל הני מינים אסורים מלפני העומר אימא דאינו אסור אלא מאותו מין שמביא ממנו את העומר דהיינו שעורין אבל שאר מינים לא כדפריך לקמן אימא ממין שאתה מביא אי אתה קוצר כו': ג] לעומר רבי יוסי בר זבדא ותיבת יונה נמחק: ד] יונה ותיבות יוסי בר זבדא נמחק: ה] לפני העומר: ו] לפני הפסח: ז] לעומר ר' יוסי בר זבדא: ח] ר' יונה ותיבות יוסי בר זבדא נמחק: ט] טחינה הס"ד ומה"ד לענין חדש מצטרפין לכזית שאם צירף בין כולם כזית ואכלו לפני העומר לוקה משום לחם וקלי וכרמל לא תאכלו: י] ונפלי. ואני שמעתי לחות חזיין קליפתן לאכילה דעדיין רכות הם אבל יבשות לא חזיין קליפתן לאכילה לפיכך אין מצטרפין קשיא ומתיבות ע"א עד קשיא נמחק: יא] ותו לא הס"ד ומה"ד ראשית ראשית בקצירה כתיב ראשית קצירכם שלא יקצור קודם העומר: יב] שרי לקצור: יג] למ"ד באכילה אסורה: יד] דמשמע הא: טו] והמתנה דמקצירה: טז] (ולא לענין תרומה) דתניא דתנן אין תורמין ממין על שאינו מינו ואשמועי' דכוסמין מין חטים לתרום (מנה) [ממנה] דהא תנן [בסוף הפרק] זה הכלל כל שהוא כלאים כו' ותנן החטים והזונין כו' וזוזי זוזי קתני משמע חטים וכוסמין הוי כלאים זה בזה [אלא לענין חלה] כו' וא"ת והא תנן דכולן מצטרפין זה בזה לענין חלה ורש"י פי' הא דמצטרפין היינו כסדר השנויין בגמרא ובירושלמי פריך כו' פי' כשנושכין זה בזה אין מצטרפין לענין חלה אלא כסדר דקא חשיב להו הכא אבל בללן בעודן קמח וגבלן ביחד כולן מצטרפין זה עם זה והא דקתני כו' אף כו' ור"י אומר שהדבר תלוי בעיסה הדומות זו לזו ולפי מה שאמרנו שהכוסמין מצטרפים עם החטים ושעורים וחטים ושעורים אינם מצטרפין אם גיבל ג' עיסות חטים כוסמין שעורים הכוסמין מצטרף לכאן ולכאן ואם אין בשלשתן כי אם שיעור חלה מצטרף אם הכוסמין באמצע [illegible]

מסורת הש"ס

א) [פסחים לה.], ב) חולין קיז: קיט., ג) [לקמן עא.], ד) ע"י רש"ק קלירה, ה) ע"י רש"ק הבאה, ו) [קדושין לז: יט"ע], ז) נ"א הקצירה והאכילה, ח) נ"ל שניה. נ"ק, ט) נ"ל ואחר כן נשכין זה בזה אין מצטרפין אלא ככה"ג כו' נ"ק, י) [נ"ל תורם תורם], כ) תרי"ט פ"ג דחלה מ"ח רש"ק וגי' נ"ק.

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואסורין בחדש מלפני עומר מנא הני מילי: (ב) שם ולקצור לפני הפסח מנא הני מילי אמר ר' יוחנן אתיא ראשית: (ג) שם תנן אסורין בחדש לפני עומר ולקצור לפני הפסח בשלמא: (ד) רש"י ד"ה הני אין וכו' בחלה הס"ד ואח"כ מ"ה לחם לחם ממצה ואורז ודוחן: (ה) ד"ה והתניא בניחותא הס"ד ואח"כ מ"ה חטה קליפת: (ו) ד"ה ולקצור לפני נ"ל קודם ד"ה קודם הבאת: (ז) ד"ה אלא וכו' דמשמע דאחר הפסח שרי מיד דאחר קצירת:

גליון הש"ס

גמ' רבי יונה אמר קודם הבאת עומר. עי' טורי אבן ר"ה דף י ע"ב ד"ה כל הרכבה:

לעזי רש"י

אשפילט"א [אישפילט"אן]. כוסמת.
סיגל"א [שיגל"אן]. שיפון.
אוינ"א [אבינ"אן]. שיבולת-שועל.

מוסף רש"י

שבולי תעלא. תעלא תרגום של שועל (פסחים לה.). דברים הבאים לידי חימוץ אדם יוצא בהן. משום מצה אם עשאן מצה אורז ודוחן. אין עושין חמץ ואם מחמיצין אותן מסריחין (שם). על כל זרע זרוע. לגבי טומאת אוכלין כתיב וטעי"ג דבההוא קרא טהור כתיב ביה, טעמא משום דלא הוכשר דסמיך ליה וכי יותן מים על זרע דהיכשר טמא הוא חטה בקליפתה. קליפה הוא שומר לאוכל והיא קליפה החיצונה החופה אותה כעפה שבולת, אבל הגושית כשטוחנין אותה כתכתשת איכל נמור הוא מדתנן לקמן (דף קיט:) החמצי שבכלכן לא הוי שומר מכלל דקליפה החיצונה הויא שומר, וכן עדשים אותה קליפה שבעדשה חבויה נפוכה שאין מקפידין עליה בשעת זריעה אלא בשעת אכילה ומשום הכי נקט אשר יזרע (חולין קיז:).

רבינו גרשום

רשרא. שיגלא בלשונם: שבולי תעלא. אבינא: אלא לידי סירחון. שמתגדלין אבל אין מחמיצין. מצטרפין זה עם זה. מכולן לכזית: לענין חדש. שאם אכל כזית מכולן קודם הקרבת העומר לוקה: מה התם בבציקות אוכלא בעיניה. דאין בה פסולת: אף הכא נמי. בתבואה דאם היו שעורין בענין שיהו קלופין שלא יהא בהן פסולת: [והא תניא]. הא בלחות. בשעורים לחות מצטרף אפי' בקליפה דנאכלין עם הקליפה: מנא הני מילי. דכולהו חמשת המינים אסור לפני העומר: אתיא לחם לחם ממצה. כתיב הכא ולחם וקלי וכרמל, וכתיב לחם במצה לחם עוני. ומצה אינה כשירה אלא מחמשת המינין: ראשית ראשית מחלה. כתיב הכא ראשית קצירכם וכתיב בחלה ראשית עריסותיכם וחלה נמי ממצה: ולקצור לפני [illegible]

ומשני: [illegible] ל) ואחרי כן העיסות נשכות: לא] הכל חוץ מן החיטין: לב] חטין וה"ה שעורין: לג] תיבת אין נמחק: [illegible]

א) נראה דצ"ל ע"פ [illegible]